

ІСТОРИЧНИХ КОШТОВНОСТЕЙ УКРАЇНИ Музей

Засн. 1963 у Києві як відділ «Золота комора» Київ. істор. музею, 1965 отримав статус музею, від 1968 — Музей істор. коштовностей УРСР (філія Держ. істор. музею УРСР), від 1991 — сучасна назва (філія Нац. музею історії України). Відкритий для відвідувачів 1969. Поштовхом до створення музею стало виявлення у ході розкопок скіф. курганів на Пд. УРСР під керівництвом *О. Тереножкіна* та його учнів і послідовників знач. кількості унікал. коштов. речей. Усупереч існуючій з імпер. часів традиції віддавати найцінніші знахідки до центр. музеїв Москви й Ленінграда (нині С.-Петербург), археологи вирішили залишити їх в УРСР. Дізнавшись про результати розкопок, дир. Ермітажу (Ленінград) *М. Артамонов* звернувся з відповід. запитом до президента АН УРСР *О. Палладіна*, однак останній віддав розпорядження передати всі матеріали до Київ. істор. музею і надалі залишати істор. пам'ятки в УРСР. Основу зібрань музею, розташ. у т. зв. Ковніров. корпусі (пам'ятка архітектури 18 ст.) на тер. Києво-Печер. лаври, склали колекції, передані 1964–68 Київ. істор. музеєм, а також музеями Дніпропетровська, Миколаєва, Ужгорода, Житомира, Чернівців, Херсона, Львова, Севастополя, Сімферополя, Полтави, Івано-Франківська та ін. міст (загалом 2400 виробів ужитк. мистецтва й археол. знахідок із дорогоцін. металів). Знач. внесок у поповнення колекцій зробив Інститут археології АН УРСР (Київ), котрий надав понад 30 тис. експонатів. До них увійшли також дорогоцінні знахідки, виявлені під час археол. розкопок, проведених каф. археології Дніпроп. і Донец. університетів. З часу заснування фондово-

закупівел. комісія відібрала та закупила тисячі предметів музей. значення різних епох у приват. осіб і установ (Київ. ВО «Ювеліпро» та ін.), частину експонатів передали працівники держ. митниці. Нині у фондах — 56 тис. од. зберігання. Осн. розділи музею: археол. пам'ятки доби бронзи та скіфо-сармат. часу, періоду ранніх слов'ян і Київ. Русі, предмети ужитк. мистецтва кін. 16 — поч. 21 ст. Діють експозиц., фондів, реставрац. (відновлено понад 20 тис. пам'яток ювелір. мистецтва) і наук.-просвітн. відділи. У музеї зібрано найбільшу в світі колекцію скіф. золота 7–4 ст. до н. е. Серед. ювелір. виробів слов'ян і майстрів часів Київ. Русі — прикраси, виготовлені у техніці перегород. емалей, зокрема золота діадема 2-ї пол. 12 ст. зі скарбу, знайденого на Черкащині. Укр. золотарство представлене збіркою культових предметів (митри, потири, панагії, шати до ікон тощо), більшість з яких оздоблена коштов. камінням. Є колекції рос. (17 — поч. 20 ст.) і зх. (15–19 ст.) ювелір. мистецтва, бл. 400 предметів євр. культового срібла (18 — поч. 20 ст.). Зберігаються шедеври антич. ювелір. мистецтва: золота пектораль з кургану Товста Могила, срібна чаша з Гайманової Могили та золотий «шолом» з Передерієвої Могили. Співроб. проводять систематизацію та атрибуцію експонатів, досліджують історію ювелір. мистецтва. За результатами організов. міжнар. симпозіумів і наук. конф. від 1993 виходить часопис «Музейні читання». Від 1975 музей здійснює міжнар. виставк. діяльність у країнах Європи, США, Канаді, Японії. Директор — Л. Строкова (від 2004).

О. П. Висоцька

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Історичних коштовностей України Музей / О. П. Висоцька // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12797>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).